

PERCEPȚII, ATITUDINI ȘI OPINII ALE PERSOANELOR VÂRSTNICE FAȚĂ DE PROCESUL ÎMBĂTRÂNIRII

PERCEPTIONS, ATTITUDES AND OPINIONS OF ELDERLY PEOPLE TOWARDS THE AGING PROCESS

Liliana SALCUȚAN, ORCID: 0000-0002-6161-4407
Universitatea de Stat din Moldova

CZU:316.64-053.9

e-mail: lilianasalcutan@gmail.com

Îmbătrânirea este un proces instituționalizat, fiind atașată prin statute și roluri sociale în categoria socială a pensionarilor. Așadar, pensionarul nu este doar cetățeanul care beneficiază doar de pensie (există o diversitate de categorii ce beneficiază de ea: copiii, tineri și persoane cu dizabilități ș.a.). Este o excluziune din vârsta profesional-activă și integrarea acestei categorii în comunitatea social activă, numărul căreia continuă doar să se mărească. Conform rezultatelor prezentate de BNS în aplicația GenderPulse, **93,4%** de persoane cu vârsta de **65** de ani și peste sunt inactive din punct de vedere profesional și nu pot să trăiască o viață deplină și sigură în societatea moldovenească [1].

Dintotdeauna, sprijinul față de persoanele vârstnice a fost asigurat prin intermediul a două forme de solidaritate, cea familială și cea publică. Prima formă asigură transmiterea valorilor, tradițiilor și resurselor financiare agonisite, iar cea publică – obținerea transferurilor financiare din partea statului către persoanele vârstnice. Acestea două se completează dar și se diferențiază în funcție de situațiile în care se află persoanele, de tipul gospodăriei, de prezența sau absența descendenților.

Pensionarii chiar dacă nu lucrează, total sunt dependenți de susținerea statului, ce îi achită bani sub formă de pensii și ajutoare pentru rezolvarea anumitor probleme sociale, fiind în același timp preluați banii sub formă de prețuri la produse alimentare și tarife la servicii comunale. Pensia devine baza stabilității, iar tarifele și prețurile sunt rezultatul instabilității, ambele țin de responsabilitatea statului, care va fi întotdeauna vinovat de necorespunderea acestora la nevoile cetățenilor în vârstă.

Pentru a stabili percepțiile, atitudinile și opiniile vârstnicilor față de procesul îmbătrânirii au fost înaintate următoarele *ipoteze*:

- Persoanele vârstnice care se confruntă cu probleme economice și de sănătate se consideră pasive.
- Vârstnicii ce se pot bucura de o valoare a pensiei mai bună se consideră fericiți din punct de vedere economic.
- Vârstnicii ce au o bătrânețe de succes sunt activi social.

Baza metodologică. Analiza acestui subiect s-a fondat pe rezultatele a două cercetări: *studiul cantitativ*: Ancheta sociologică în bază de chestionar „Stereotipuri și atitudini față de persoanele vârstnice” (aprilie 2018). Nr.= 750 și *studiul calitativ* – Interviu

aprofundat cu 31 de seniori, ce a permis identificarea prin alegere a uneia dintre strategii ale îmbătrânirii: *pasivă* sau *activă*.

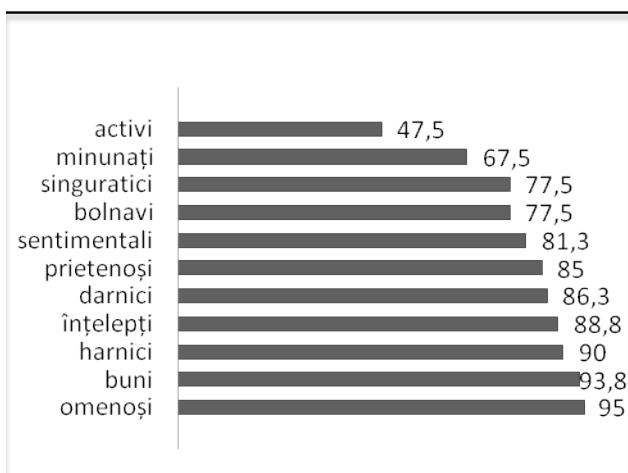
În urma aplicării interviului aprofundat cu vârstnicii (*martie-mai* 2021), putem menționa că marea majoritate dintre cei intervievați (18) consideră că o dată cu înaintarea în vârstă starea lor de sănătate se înrăutățește, ceea ce îi face să fie mai mult preocupați de restabilirea sănătății, restricționându-le accesul de a fi activi prin regăsirea unor noi roluri și statute sociale, fapt ce este caracteristic.

În baza rezultatelor studiului „*Stereotipuri și atitudini față de persoanele vârstnice*” (aprilie 2018), se afirmă următoarele – calitățile vizibile ce au fost percepute de tineri, variază în prisma a doi poli: pozitivi și negativi. Indicatorul pozitiv bazat pe valorile clasice (*omenie, bunătate, înțelepciune, prietenie, hărnicie* etc.), ce a luat valorile cele mai înalte, fapt ce ne bucură de aceste rezultate, iar la polul opus (*singurătatea, problemele de sănătate, sensibilitatea*) sunt acele caracteristici care accentuează statutul seniorului, care foarte greu supraviețuiește în condițiile societății în schimbare. Creșterea prețurilor la produse alimentare și tarife la servicii comunale accentuează incapacitatea acestuia de a face față la provocările societății, instaurând vulnerabilitatea și sărăcia vârstnicilor. Relația **activ – pasiv** o considerăm a fi dificil de investigat.

Caracterizând capacitatea de activitate, că doar **48%** dintre respondenții tineri consideră că persoanele vârstnice *sunt active*, pentru că își lucrează pământurile pe care le au, dar nu pot să fie angajați oficial, pentru că s-au pensionat deja și trebuie să se retragă din viața profesională, fapt care contribuie la accentuarea inutilității, pentru că le este aplicată discriminarea profesională.

Alegerea strategiei îmbătrânirii (*pasiv/activ*) de către seniorii intervievați a fost destul de complicată, deoarece înțîși cei intervievați nu cunosc descifrarea conceptului îmbătrânirii active, ceea ce reiese din interviul aprofundat aplicat celor **31** de vârstnici.

Portretul sociodemografic al intervievaților este: seniorii au fost încadrați în **3** grupe de vârstă: *57-64 de ani* – **9** persoane; *65-74 de ani* – **12** persoane și din grupul *75 de ani și peste* – **10** seniori; **20** de persoane din mediul rural, **11** din mediul urban; **14** bărbați au participat la interviu și **17** femei, sursa de venit a vârstnicilor a fost menționată pensia pentru limită de vârstă, valoarea căreia variază de la **1.000** lei până la **6.800** lei.

Sursa: Studiul „*Stereotipuri și atitudini față de persoanele vârstnice*”, aprilie 2018, nr.=750

Analiza cercetării calitative a stabilit faptul că persoanele vârstnice ce au venituri mai mici de 2.500 lei sunt nevoite să lucreze pământurile, așa cum confirmă **IV_fem_66 ani_R** „la sate sunt mulți vârstnici activi, pentru că au multe dealuri și trebuie să le lucreze”, iar „activitatea principală la sat este agricultura” **IV_fem_64 ani_R**; în același timp **IV_fem_75 ani_U** a menționat că „sarcinile casnice le fac singură, pentru că sînt aptă de lucru, mă deplasez și mă pot deservi. În societatea noastră sunt mai multe persoane bătrâne active, care cel mai des merg la piață și folosesc transportul public ca mijloc de transport”, iar **IV_masc_69 ani_U**, s-a referit că „în societatea noastră sunt mai multe persoane vârstnice active care se ocupă cu agricultura și construcția”. Aceste opinii țin de explicația vârstnicilor care sunt nevoiți să lucreze pământurile pentru a putea face față prețurilor societății moldovenești.

Conform definiției prezentate de către CE și UNECE, a fost dezvoltat indicele îmbătrânirii active aplicând următoarea interpretare, „îmbătrânirea activă se referă la situația când populația pe măsura îmbătrânirii continuă să participe în câmpul muncii, precum și să desfășoare alte activități productive neplătite (activități casnice, de întreținere a membrilor familiei și voluntariat) și să trăiască sănătos, independent și o viață sigură” [2]. Percepția conform căreia „îmbătrânirea activă este munca zilnică fără oprire” se regăsește în **18** opinii, iar pentru **13** seniori, îmbătrânirea activă este: „să te bucuri de viață, să te poți autodeservi” a spus **IV_fem_65 ani_U**, pentru **IA_fem_71 ani_U**, „participarea la o diversitate de concerte de caritate, activități de voluntariat pentru a fi de ajutor altor bătrâni” și „orice participare în societate a pensionarilor” **IA_masc_69 ani_U**.

În același timp, au existat opinii ce mai puțin se regăsesc în societatea noastră, precum „aș vrea să mă ocup cu sportul, dar n-am unde” **IA_masc_76 ani_R** și „vreau să mă folosesc de telefonul mobil, dar nu are cine să-mi spună” **IA_fem_81 ani_U**.

Aceste opinii ne demonstrează faptul că persoanele vârstnice din mediile rurale sunt mai puțin informate despre funcționarea îmbătrânirii active, în comparație cu cele din mediile urbane care abia începe în societatea moldovenească.

Unii seniori ce se pot bucura de satisfacția vieții la această vârstă, având o bătrânețe de succes, iar alte persoane cu toate că trăiesc timpuri complicate, trec prin probleme de sănătate, pauperizare, lipsă de informare și comunicare, devin beneficiari de servicii sociale.

Referințe:

1. BNS. GenderPulse. Disponibil: <https://genderpulse.md/ro/abilitare-economica/piata-fortei-de-munca/rata-somajului>[Accesat pe 31.08.2022].
2. Indicele îmbătrânirii active în Republica Moldova 2020. Disponibil: https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/active_ageind_index_romanian.pdf[Accesat pe 31.08.2022].